

Індивідуальне завдання

Необхідно створити та описати синергетичну модель певного концептуалізованого фрагменту дійсності. Нижче подано приклад аналізу англomовного концепту Добро – GOOD. концепту. Для цього потрібно:

1. Обрати будь-який концептуалізований фрагмент на Ваш розсуд. Це може бути певний абстрактний чи конкретний концепт, наприклад (GOOD, EDUCATION, LIFE, LOVE, PAIN тощо).
2. Встановити основні лексичні одиниці, які виражають цей концепт.
3. Охарактеризувати його інтенціональне значення.
4. Аналіз вербалізаторів обраного концепту:
 - 4.1 За допомогою етимологічного словника Etymology Dictionary Online визначити етимологію цих лексичних одиниць.
 - 4.2. Встановити первинні етимологічні риси (кореляти) відносно яких осмислюється цільовий концепт.
 - 4.3. Виявити основні концепти (домени) відносно яких осмислюється цільовий концепт.
5. Побудувати матрицю самоорганізації концепту в діяхронії (у вигляді Таблиці)
6. Створити нелінійну модель самоорганізації (у вигляді схеми)
7. Надати словесний опис процесу самоорганізації обраного концепту.

Приклад

1. Обраний концепт – GOOD
2. На основі аналізу словників-синонімів та тезаурусів було встановлено, що GOOD виражається такими мовними одиницями: *good, goodness, virtue, worth, decency, righteousness, rightness, uprightness, morality*.
3. Інтенціональне значення концепту GOOD – “positiveness” є сумарним значенням усіх його вербалізаторів, перерахованих у п.2.
4. Аналіз етимології вербалізаторів GOOD.

4.1 Лексема *good* походить від OE (Old English) *gōd*, яка мала два значення 1) “entire, complete”; 2) “desirable”. Внутрішня форма протоіндоевропейського (PIE) етимону мала значення 1) “to unite, to be associated”; 2) “suitable” [Etymology Dictionary].

Таким чином, еволюція значення аналізованої лексики може бути представлена таким семантичним ланцюжком: **“entire, belonging together, united” – “suitable” – “desirable” = “good”**. Іншими словами, щось ціле було покладене в основу розуміння належності, «підходящості» (риса “suitable”). Підходяще, в свою чергу стало асоціюватися з бажаним і саме на основі цього значення виникло абстрактне розуміння добра.

4.2 Основною когнітивною ознакою цих значень (тобто корелятом) виступає риса “wholeness” – риса яка об’єктивується відносно концепта OBJECT, оскільки цілісність є атрибутом фізичних об’єктів.

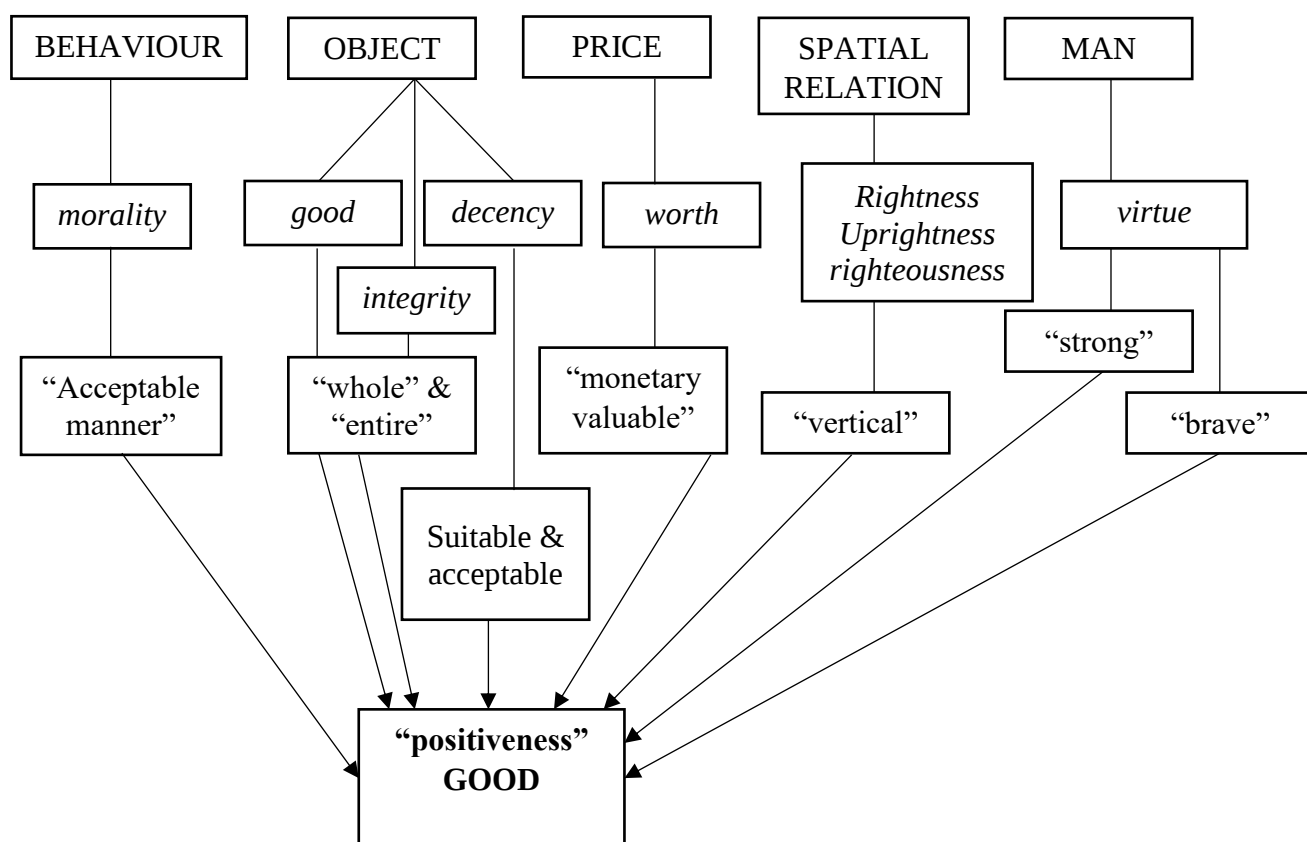
Так далі аналізуємо кожен з вербалізаторів.....виокремлюємо етимологічні ланцюжки та визначаємо риси (кореляти), які були покладені в основу розуміння концепту, що Ви обрали; а потім базові домени (більш загальні концепти, атрибутами яких виступають ці кореляти)

5. Всі виокремлені кореляти та домени разом з вербалізаторами заносимо в Таблицю, таким чином будуючи концептуальну матрицю.

визначення обраного концепта	Інтесіональне значення	вербалізатор	корелят	domain
Something which is positive and beneficial or produces such an effect	positiveness	good	wholeness / entireness	OBJECT
		worth	monetary value	PRICE
		decency	1) suitability 2) acceptability	OBJECT
		Rightness Righteousness uprightness	uprightness verticality	1) JUSTICE 2)VERTICAL DIMENSION
		virtue	Strength / bravery	STRENGTH MAN
		morality	Appropriate manner	BEHAVIOUR
		integrity	wholeness	OBJECT

6. Потім будуємо синергетичну модель на основі матриці самоорганізації

Синергетична модель самоорганізації лінгвоетичної категорії GOOD у діахронії

7. Відкритість концепту GOOD, як синергетичної системи полягає у тому, що ця система здатна обмінюватися матерією та енергією з іншими системами та навколишнім середовищем. На певному етапі розвитку суспільства завдяки функціонуванню когнітивної креативної енергії відбулася схематизація «сприятливого» життєвого досвіду, який корелював із інстинктом самозбереження, що передбачав потяг до позитивних сенсорних відчуттів та уникнення негативних. Таким чином, в концептуальній картині світу виникла первинна ідея GOOD, яка ще не була в повній мірі категоризованою та концептуалізованою, а, отже, не мала відповідного мовного вираження. Формування нової інформаційної енергії на основі потрапляння в систему нової матерії (сукупності ітерацій позитивного досвіду) спричинило флуктуацію, яка вивела лінгвоконцептуальну

мегасистему зі стану рівноваги. Способом повернення системи до рівноваги було формування повноцінного ментального конструкту на основі наявних матеріально-енергетичних засобів, який мав концептуалізувати відповідний емпіричний екстралінгвальний фрагмент та мати мовне вираження.

Нерівноважність номінативно-концептуального потенціалу привела систему до динамічного стану, зокрема до пошуку локальних атракторів, які могли б відновити системний гомеостаз. Такими атракторами стали асоціативно близькі когнітивні ознаки вже пізнаних одиниць концептосфери, які мали мовну об'єктивацію. Отже, процес самоорганізації системи GOOD в етимологічному сенсі передбачав залучення інформаційної енергії (когнітивних рис асоціативно близьких доменів) та матерії (їх вербалізаторів) з інших систем, які узагальнені у п.5.